

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

II. Quid sit potentia libera?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

actum fugae detestari: ergo ex vi obiecti propositi cum indifferentia ut ametur & odio habeatur, voluntas manet indifferens ad amandum, & non amandum, & odio habendum, quia motum illud, quod potest mouere ad odium, potest mouere ad omissionem amoris, & quod inclinat ad amorem, potest voluntatem mouere ad odij omissionem. Probat hæc ratio omnem substantiam rationalem esse liberam, quod fatentur omnes Catholici: ego vero in præsentiarum agam de libertate hominis, illa enim quæ spectant ad libertatem Dei, tractant Theologi i. p. q. 19. & ad libertatem Angelorum eadem prima parte.

PUNCTUM II.

Quid sit potentia libera.

- 1 **P**otentia libera ab omnibus definitur: quæ postis omnibus requisitis ad operandum potest operari, & non operari: in qua definitione duo requiruntur, scilicet quod postis requisitis ad operandum, potentia interna vi valeat in actum prorumpere, & quod eadem vi valeat se continere, & non in actum erumpere; quæ duo ex parte actus secundi distinguuntur tanquam positium & negatiuum; ex parte vero actus primi, utrumque importat potentiam actiuam, quæ requiritur ut principium illud, quod potest operari permanens cum eadem potentia possit non operari, quod illi conuenire nequit, si non habeat omnia requisita ex parte actus primi ad operationem, quia voluntas, quæ non habet cogitationem aliquam circa obiectum non dicitur posse illud non amare, sed non posse amare; & negatio amoris non illi tribuitur potentia, sed impotentia, sicuti tribuitur lapidi, quem non dicimus posse non amare, sed non posse amare. Rationem huius rei dedi Contr. 9. Punct. 1. ubi probavi omissionem tantum quatenus liberam dependere à potentia, unde si ipsa libera non sit, non potest à voluntate dependere. Ex quo manifestè inferitur dependentiam omissionis à voluntate includere libertatem ad actum positium, quia eadem est libertas ad omissionem & ad actum positium.
- 2 Hæc definitio apprimè libertatem creatam explicat, non tamen potest conuenire libertati increatæ Dei, si verbum illud operari actionem significet, quia volitio Dei non est actio, ac proinde etiam Deus postis omnibus requisitis indifferens sit ad amandum, & non amandum; non tamen ad aliquam actionem immanentem, quia amor in Deo non est actio physica, poterit tamen illa definitio Deo conuenire, si nomen operationis latè sumatur pro volitione, siue identificata cum ipsa substantia, quæ dicitur volens, siue cum actione distincta à potentia, seu substantia volente. Quomodo autem possit esse substantia Dei indifferens ad amandum, & non amandum cum illius amor ab ipsius substantia non distinguatur, est omnium maxima difficultas, quas tota Theologia complectitur, quam modo dissoluere alienum est ab hoc opere, in quo de libertate humana tantum disputationem instituo, quæ per ordinem ad operationem, quæ proprie actio est, rectè definitur, quia omnis volitio creata necessariò actionem importat vel tanquam rationem formalem constituentem ipsum amorem, vel tanquam causalitatem, media qua, ratio illa, in qua consistit formaliter amor à voluntate efficienter dependet.
- 3 Dupliciter potest aliquid ad actionem requiri, primò ut prærequisitum, & tenens se ex parte actus primi ad ipsam actionem, seu actum secundum. Secundò, tanquam quid comitans, & imbitum, seu identificatum cum ipso actu secundo, seu cum actione, eo modo, quo dicere solemus, requiri differentiam rationalem ad constituendum hominem. Quæ hoc modo requiri dicuntur, proprie non requiruntur, nihil enim ad se ipsum requiruntur, ac proinde non de his intelligenda est definitio, nam hæc non possunt esse indifferentia ad operationem, & ad negationem operationis: sicut enim operatio non potest esse indifferens ad se ipsam & ad sui negationem, neque non ad se ipsam determinata, ita illa quæ per identitatem ipsam actionem comitantur non possunt esse ad illam indifferentia, neque non ad eandem determinata. Intelligenda est definitio de his quæ actionem præcedunt, & se habent per modum actus primi ad illam tanquam ad actum secundum.
- 4 Hæc est omnium Philosophorum mens, qui vno ore definitionem adductam proferunt, scilicet: *Potentia libera*

est quæ postis omnibus requisitis ad operandum, potest operari & non operari, quia tamen res est magni momenti volo illam Doctorum auctoritate comprobare. Aristot. 2. Metaph. c. 3. his verbis potentiam necessariam explicuit, *Huiusmodi potentis necesse est ut cum quæ adpositum actiuum, & passiuum approximent.* En definit potentias necessarias Aristoteles per necessitatem agendi; id quod possunt postis ad operandum requisitis. Neque dicit potentias necessarias necessitate operari posita tantum virtute operatiua sine aliis requisitis, quia hoc falsum esset, ignis enim sine approximatione non calefacit, sed omnia requisita ad operationem assignauit ut operatio esset necessaria, & potentiam necessariam induceret, quod sibi volunt verba illa actiuum & passiuum approximent.

Eam definitionem tradit Nemesius lib. de natura hominis & animæ facultatibus, c. 35. à medio, ubi refert Chrysippum & alios Philosophos pro eadem sententia. Eandem sententiam tenent Thomistæ, sic enim Capreolus in 1. distinct. 6. quæst. vnica, art. 3. ad arg. Scoti contra 4. conclus. agens necessarium & liberum definitur: *illud dicitur agens naturale, quod postis omnibus requisitis ad agendum, & nullo posito impedimento quin ipsum possit agere, necessario agit.* Illud vero agens dicitur liberum, quod eodem modo postis omnibus requisitis ita ut possit agere non necessario agit, sed in potestate eius est ut agat, & non agat. Dominicus Sotus nobilissimus Dominicanus lib. de natura & gratia cap. 6. eodem modo principium liberum definitur, & ne aliquis existimaret deficere definitionem ex necessitate concursus Dei, addit adhuc illo posito, voluntatem esse indifferentem ad actum & ad negationem illius, quod intelligendum est de concursu in actu primo, voluntatem esse indifferens ad actum & ad negationem illius, quod intelligendum est de concursu in actu secundo, quia hic non distinguitur ab ipso actu voluntatis, qui semel positus non potest non poni. Qui plurimos alios ex antiquis & recentioribus, qui definitionem liberi principij sic tradunt, videre voluerit, adeat P. Didac. Ruiz disp. 50. de scientia, sect. 4. ubi ad satisfactionem illos citatos reperiet.

Ratione naturæ lumine omnibus nota eadem libertatis definitio comprobatur: libertas dicit indifferentiam ad faciendum, & non faciendum, posse facere & non facere, si enim miserè ad alteram contradictionis partem sum adductus, ita ut non possim me ad aliam conuertere; quam indifferentiam habere poterò? vel quæ extrema hæc indifferentia respiciet? vel cur ignis ex natura sua determinatus ad calorem producendum non dicitur indifferens ad illius productionem? Hanc indifferentiam esse debere suppositis omnibus requisitis ad agendum, clariùs patet, quia antequam sint requisita ex parte actus primi ad actionem, actio esse nequit: ergo tunc non est indifferentia ad actionem. Deinde agens liberum, & necessarium distinguuntur ex eo quod hoc sit determinatum ad agendum; illud verò indifferens: sed agens liberum non est sufficiens, neque necessarium ad æquatè determinatum ad agendum quousque habeat omnia requisita ad agendum, & antequam hæc adsint, discerni nequit differentia inter agens liberum & necessarium, quia utrumque conuenit in hoc quod est liberum esse indifferens ad agendum & non agendum suppositis omnibus requisitis, & necessarium his suppositis nullam indifferentiam habere.

Dices, posse differre agens liberum, & necessarium, ex eo quod necessarium quando est sine omnibus requisitis ad agendum exigit illud, quo indiget ad agendum, quod sine aliqua violentia negari nequit, ac proinde tunc exigit operari, quia exigit omnia requisita ad operationem, quibus est annexa operatio. Agens verò liberum quando est sine requisitis ad operandum non exigit illa, ac proinde etiam si his sit connexa operatio non exigit operationem.

Nonnulla dubia, alia falsa, & nihil ad rem continet hæc solutio. Do agens necessarium exigere omnia requisita ad operandum antequam illa habeat & illa non exigere agens liberum, quod verum non est, quia ignis etiam si exigeret applicationem ad aliquod passum, non illam exigeret ad omnia, quibus de facto applicatur, ac proinde respectu calefactionum circa obiecta, quorum applicationem non exigebat eandem habere indifferentiam, quam habet voluntas. Deinde hæc saltem ordine ad aliquos actus exigit omnia requisita ad illos, quia petit esse proximè potens operari: ergo æquè exigit causam

causa libera, & causa necessaria, requisita ad agendum: ergo ex hoc capite non differunt

9 Sed demus aduersariis hanc differentiam, penè illam non potest voluntas libera constitui, neque habere dominium in hoc, quod est non exigere requisita ad operandum, quia hoc non est aliquid agere, & conuenit illi necessarid per suam entitatem, non illud exercet in acquisitione illorum quæ requiruntur ad operandum, quia absque vlla libertate illius illi contingunt, & liberaliter à Deo conferuntur respectu bonorum actuum, & respectu aliorum ex concursu naturalium causarum propositione obiectorum, & Dæmonis suggestionem contingunt: ergo si iam suppositis requisitis ad agendum non habeat aliquid dominium suarum actionum causa libera, quo careat necessaria, non possunt differre, nec vna libera, & alia necessaria dici poterit.

10 Neque ad libertatem sufficit indifferentia rationis scilicet iudicij, quo obiectum indifferenter repræsentetur, si aliunde voluntas determinatur ab alio principio ad aliquem actum circa obiectum indifferenter positum, quia si posito iudicio indifferenti Deus decernat independentem à libertate voluntatis concurrere ad aliquem actum voluntas non poterit non concurrere, neque absolute indifferenciam habebit, aliis posita vnione hypotatica posset natura libera manere ad actus prauos. Dicunt cum vnione hypotatica non componi iudicium practicum indifferens ad mendacium. Contrà ideo cum vnione hypotatica non componitur iudicium indifferens ad mendacium, quia vnio hypotatica incompossibilis est cum mendacio: ergo cum principio determinato ad amorem non est composibilis negatio amoris, neque actus odij: ergo cum hoc principio composibile non est iudicium indifferens ad odium, neque ad negationem amoris. Vtgeoposita indifferentia ex parte intellectus, si Deus decernat non concurrere cum voluntate ad amandum, nullam libertatem habebit ad amorem, vt per se notum est, implicat enim actus amoris Deo non concurrente, & voluntas nequit esse libera ad actum pro illo statu, in quo implicat. Ex hoc infero posito decreto Dei concurrendi independentem à voluntate ad actum amoris voluntatem non esse liberam ad odium, quia posito hoc decreto determinato ad amorem, non potest Deus habere decretum adhuc indifferens ad odium, quia non possunt componi adhuc per diuinam potentiam decretum determinatum Dei ad amorem, & decretum indifferens ad odium, determinatio enim ad vnā partem tollit indifferentiam ad oppositam, infero similiter non posse voluntatem esse liberam ad negationem amoris, posito decreto Dei ad amorem, quia sicut esse nequit amor cum negatione decreti concurrendi ad amorem, ita non potest esse negatio amoris cum positione decreti concurrendi ad amorem: ergo sicut negatio decreti ad amorem, seu decretum non concurrendi ad amorem destruit libertatem amoris, ita decretum determinatum ad amorem independens à voluntate destruit libertatem ad negationem amoris.

11 Confirmatur: Hæretici huius temporis, qui voluntati libertatem negant, illi concedunt iudicium indifferens, & dicunt ita per motionem Dei determinari vt necessarid & absque vlla libertate consentiat, quod si vera esset expositio adducta, hæretici in re libertatem concederent, licet verbis illam negarent, & eorum loquutio, & non sententia damnaretur à Patribus, vt in simili fecit Augustinus lib. 5. de ciuit. cap. 1. vbi contra eos qui factum inducebant sic habet: *Quæ si propterea quispiam falso tribuit, quia ipsam Dei voluntatem vel potestatem fieri nomine appellat sententiam teneat, linguam corrigat: ergo simili modo Concilium Tridentinum contra modum loquendi Caluini, & aliorum hæreticorum, deberet agere, non contra illorum sententiam, quia si in re libertas nihil aliud esset quam iudicium indifferens & omnis actus qui à voluntate tali iudicio præuenta procederet, liber euade et, etiā si aliunde antecedenter esset determinatus, hæretici, qui dicebant actus nostros provenire à iudicio indifferenti, etiam si dicerent esse necessarios, quia motione Dei erant prædeterminati libertatem in re secundum hunc dicendi modum concedebant, quia indifferentiam ex parte obiecti admittebant, & licet nomen definiti negabant, rei definitionem concedebant iuxta sententiam horum dictorum eodem modo, ac si dicerent Christum esse animal rationale, & non esse hominem, ideoque ad meliorem loquendi*

Francisc. de Oniedo, Philosoph. Tom. II.

modum trahendi essent in eadem sententia perseverantes.

12 Hæreticos concedere indifferentiam ex parte obiecti, hoc est, iudicium indifferens, probatur; quia Lutherus, Calvinus, Melancthon, & Kemnitius, vt probent hominem scire bonum, & velle, sed explere non posse, ideoque necessarid peccare adducunt pro se testimonia ad Romanos 7. quibus Paulus expressè tradit cognitionem, & volitionem boni, scilicet illud: *Peccatum non cognoui, nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces.* Et rursum: *Scio quia lex spiritualis est: ego autem carnalis sum venundatus sub peccato.* Et iterum: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ: Insuper: velle mihi adiacet, perficere non inuenio.* Ex quibus testimoniis pessimè inferunt impossibilitatem vitandi peccata, rectè tamen fatentur, cognitionem boni & mali. Legantur quæ refert Belarminus toto lib. 5. de amissione gratiæ, & statu peccati, præsertim cap. 4. notenturque obiectiones hæreticorum, quas refert cap. 10. 11. & 12.

13 Do hæreticos non concedere iudicium indifferens, & probo auctoritate Patrum hoc non sufficere ad indifferentiam constituendam. Sancti Patres, qui toti in concilianda efficacia gratiæ, & infallibilitate prædeterminationis cum libero arbitrio, nunquam probarunt hoc illesum permanere supposita prædeterminatione, & efficacia gratiæ, quia manebat iudicium indifferens proponens voluntati bonū, & malum: ergo sensere hoc iudicium non sufficere ad libertatem constituendam, si aliunde voluntas aliquo præueniebatur ex se necessario actum inferente, si enim iudicium indifferens ita voluntatem liberam constitueret, vt illo permanente non posset voluntas non liberè operati quantumvis aliunde determinata, quorsum tam prolixa disputatio de concordia gratiæ, & diuinæ prædeterminationis cum libero arbitrio constitueretur à Patribus, qui posset per simplicem iudicij indifferents propositionem rem totam dirimere,

14 Ex his facilius refutabitur modus alius dicendi, voluntatem ex natura indeterminata esse liberam, & ita liberum esse quicquid ab illa oritur, quod absurdissimum est, alias omnes actus, quos primò primos vocamus à voluntate provenientes liberi essent, & peccaminosi, si obiecta turpia haberent, quod falsum est. Deinde inter gratiam præuenientem, quam Deus in nobis operatur, annumerant Theologi motum voluntatis, qui à nostra libertate nequit dependere, absurdissimum enim esset asserere gratiam præuenientem à nostra libertate procedere.

PUNCTUM III.

Per ordinem ad quam potentiam definiatur libertas.

1 Definitor libertas creata per ordinem ad potentiam & internam vim, quæ potentia debet esse actiua; non enim per ordinem ad passionem rectè definitur libertas, neque principium purè passiuum liberum esse potest. Hæc conclusio est communis inter Scholasticos, & illam tradunt Soar. tom. 2. Metaph. disp. 19. sect. 2. n. 21. & Hurtad. disp. 15. sect. 1. Probat Soar. in hunc modum. Passio vt passio non potest esse libera patienti, sed tantum quatenus est actio, & dicit ordinem ad agens vt agens est: ergo libertas non per ordinem ad potentiam passiuam, sed per respectum ad actiuam sumenda est. Antecedens probat, quia actio si sit circa subiectum de quo modò est sermo, necessarid inferat passionem, & passio non inferat actionem, neque esse potest nisi quatenus per actionem inferatur: ergo tota libertas consistit formaliter in actione, & nequit consistere in passione: ergo libertas per ordinem ad potentiam actiuam definienda est, & per ordinem ad passiuam nequit explicari.

2 Hæc ratio forsitan quidquid rei inuoluit, nihilominus, vt iacet, firma non apparet, totū enim illius robor situm est in eo, quod actio inferat passionem, & non inferatur ex illa, & è contra, quod passio non inferat actionem, sed ex illa inferatur, quod facile quisque negabit, cum actio circa subiectum, de qua agit Soar. identificetur cum passione & inter ea, quæ omnino sunt idem, non potest esse illatio realis, neque vnū ab alio procedere cum non sit vnū neque aliud. Secundo, actionem eductiuā adhuc formaliter multi à passione non distinguunt: ergo adhuc per intellectū dici nequit passionem inferri ex actione eductiua, & non è contra.

P

Tandem